

RAMAZAN

- Müslim, Ebû Hureyre'den Hz. Peygamber'in şöyle dediğini aktarır: *“Ramazan geldiğinde, cennetin kapıları açılır ve cehennem kapıları kapanır, şeytanlar zincirlenir.”*

Ramazan'ın gelişi oruca başlamanın sebebi olunca, *“Allah cennetin kapılarını açmıştır.”* Cennet ise, örtmek demektir. Böylelikle oruç (tutan), Allah'tan başka kimse-nin bilmediği örtülü bir davranışa girmiştir. Çünkü oruç terk etmek demektir, gözlere görünecek şekilde (bir şey yapmak anlamındaki) ya da oranlarla yapılacak şekilde olumlu bir davranış değildir. Dolayısıyla oruç, Allah'tan başka herkesten gizlenmiştir. İnsanın oruç tuttuğunu Allah'tan başka kimse bilemez. Oruçlu ise, şeriat tarafından “aç kalan” diye değil, (kendini tutan anlamında) “oruçlu” diye isimlendirilmiştir.

“Allah cehennem kapılarını kapatır.” Cehennem kapıları kapandığında ise, nefesi kendine döner. Böylelikle sıcaklığı katmerleşir ve kendi kendini yemeye başlar. Oruçlu da doğasının hükmü karşısında böyledir. Oruç tuttuğunda, doğasının ateşinin kapıları kapatılır ve serinletici şeyleri kullanamayacağı için oruç nedeniyle ilave bir sıcaklık hisseder. Bunun acısını da, içinde bulur. Gerçekleşmesiyle rahata ereceğini zannettiği yemeğe karşı arzusu katmerleşir. Böylelikle, yiyecek ve içeceklerle ulaşma kapısının kapanmasıyla arzusu güçlenir.

“Şeytanlar zincirlenir.” Şeytanlar, uzaklık özelliğidir. (Şeytan kelime anlamıyla uzaklık demektir.¹) Oruçlu ise, samedânîlik (hiçbir şeye muhtaç olmamak) özelliğiyle Allah’a yakındır. Çünkü o, misilsiz bir ibâdeti yerine getirmektedir. Böylelikle onunla, “Benzeri bir şeyin olmadığı” Zât’a yaklaşmaktadır. Bu özelliğe sahip olan kimse hakkında şeytanlar zincire vurulmuş demektir. Bir hadiste “Şeytan Âdemoğlunun damarlarında kanın dolaştığı gibi dolaşır, onun dolaşma yerlerini açlık ve susuzlukla daraltınız.” denilir. Başka bir ifadeyle bu sebepler (yemek, içmek vb.), şeytanın insanda yapmak istediği, onu gereksiz işlere yönlendirmek gibi amaçlara yardımcıdır. Gereksiz işler, izin verilmiş davranışlara ilave şeylerdir.²

- Şeyhü'l-Ekber, hadiste ifade edilen Ramazan ayında yüce Allah'ın cehennem kapılarını kapatmasını da yine enfüsî düzeyden yorumlar. Buna göre nasıl ki cehennemin kapıları kapatıldığında cehennem kendi nefesine dönüp onunla baş başa kalır ve sıcaklığı katmerleştiği için de kendi kendini yemeğe başlar; oruçlu da tabiatının hükmü karşısında böyledir. Oruç tuttuğunda tabiat ateşinin kapıları kapatılır. Serinletici şeyler yiyip içmediği ve tabiatının sıcaklığıyla baş başa kaldığı için tabiatında ilave bir hararet hisseder. Yemeye-içmeye karşı arzusu, şehvet ateşi ziyadeleşir ve bunun elemi içinde hisseder. Böylelikle de tıpkı kapıları kapatılan cehennem ateşi kendi kendini yemeye başladığı gibi kul da bu hararete sabrederse, tabiatının, nefsinin ateşi kendi kendini yemeye başlar. En nihayet yine mezkûr (zikredilen)

1 *Derleyenin Notu.*

2 İbn Arabî, *Fütûhât-ı Mekkiyye*, c. 5, s. 42-43.

hadiste ifade edildiği üzere bu ayda, hakîkati itibarıyla uzaklık sıfatı bulunan şeytanlar zincirlenir. Artık bu kulu Rabb'inden uzaklaştırılmazlar. Çünkü o kul, hiçbir şeye muhtaç olmamak anlamına samedâniyyet sıfatını tahakkuk ettirmek sûretiyle bu ilâhî nitelikle Allah'a yaklaşmıştır. Bu şekilde benzeri olmayan bir ibâdeti yerine getirmek sûretiyle hiçbir benzeri olmayan Zât'a yaklaşmıştır. Böylelikle uzaklığı temsil eden şeytanın bu kul üzerinde bir hükmü olamaz. Çünkü yine bir hadîs-i şerîfte ifade edildiği üzere, insanoğlunun damarlarında kanın dolaştığı gibi dolaşan ve insanı Rabb'inden uzaklaştırmaya çalışan şeytanın bu insandaki dolaşma yerleri, açlık ve susuzlukla daraltılmıştır. Dolayısıyla oruç tutmakla kul, bizzat enfüsî düzeyde uzaklık vesilesi olarak damarlarına sirâyet etmiş olan şeytanların yollarını daraltmakta ve onları zincire vurmaktadır.³

- Resûlullah (s.a.s) Efendimiz ve müminler, Medine-i Münevver'e geldiğinde, Allahu Teâlâ Resûlullah (s.a.s) Efendimiz'e ve müminlere aşure orucu ile her ay üç gün oruç tutmayı farz kılmıştı.

Onlar da bu orucu tutarlardı. Tâ Ramazan ayı orucu farz oluncaya kadar.

Ramazan orucunun farz olması, Bedir Savaşı'ndan bir buçuk ay kadar evvele rastlar. Allahu Teâlâ, Ramazan ayının günleri için, "*Sayılı günler...*" (Bakara, 184) buyurmaktadır ki bu, Ramazan ayının otuz gün olacağı gibi, yirmi dokuz gün de olabilir.

3 Mustafa Çakmaklıoğlu, *İbn Arabî'ye Göre İbâdetlerin Mânevi Yorumları*, s. 294-295.

Bu mânâdaki bir rivâyet, Őu yoldan bize gelmiŐtir, Said b. Amr b. As. Bu zâta, İbn-i Ömer (r.a) Resûlullah (s.a.s) Efendimiz'den Şöyle bir hadîs-i Őerîfini anlatmıştır:

“Ben ve ümmetim, ayı otuza tamamlamak için, günleri Şöyle böyle sayıp yazmayız.”

Ay için Arapça aslına göre, “Őehir” adının verilmesi onun Őöhretinden dolaydır. Őöhret ise beyazlıktır.

Araplar kılıcın çekildiği zamanki parlamasını, Ay'ın doğduğu zamanki parlamasını da “Őehir” tâbiri ile anlatırlar.⁴

RAMAZAN LAFZININ MÂNÂSÎ

- Ramazan deyimi üzerinde, bilginler değişik görüşler ileri sürdüler. Denilmiştir ki:

“Recep ayı için Şehrullah’il-asam (sâkin/huzurlu ay) dendiği gibi, Allah’ın kulu için Abdullah dendiği gibi, bu aya da “Şehr-i Ramazan” denir. Ve bu zatlara göre Ramazan Allah’ın isimlerinden bir isimdir.”

Câfer-i Sâdık (r.a) babasından naklen, Resûlullah (s.a.s) Efendimiz’in şöyle buyurduğunu anlatmıştır:

“Ramazan ayı, Allah’ın ayıdır.”

Enes b. Mâlik ise Resûlullah (s.a.s) Efendimiz’in şöyle buyurduğunu anlatmıştır:

“Sadece Ramazan demeyiniz; Allahu Teâlâ nasıl Ramazan ayı buyurmuş ise siz de öyle deyiniz.”

İsmâîl, Ebû Amr’ın şöyle dediğini anlattı:

“Ramazan ayına, ramazan tâbirinin kullanılmasının sebebi odur ki, bu ayda, deve yavruları yanar. Yani, sıcaktan pişerler.”

Bir başkası da şöyle demiştir:

“Bu ayda, sıcağın taşlar kızdığı için Ramazan denmiştir. Zîra ramaza, kızgın taşlar mânâsına gelir.”

Denilmiştir ki:

“Ramazan denmesinin bir sebebi, bu ayın günahları yakatığıdır.” Kaldı ki bu mânâda bir hadîs-i şerîf, Resûlullah (s.a.s) Efendimiz’den anlatılmıştır. Yine denilmiştir ki:

“Ramazan ayı şu hikmete dayanır: Kalpler bu ayda yapılan öğütlerden ısınır, âhîret düşüncelerine dair sözler dinler, ateşlenir. Tıpkı kumlar ve taşlar güneşten hararet alıp ısındığı gibi.”

Halil de şöyle demiştir:

“Ramazan lâfzı, ramaz kökünden gelmektedir. Ramaz ise güz yağmuruna verilen bir isimdir.” Bu durumda mânâ şu demeye gelir:

Bu ayda oruç tutan müminlerin bedenleri günah kirlerinden temizlenir, kalplerinden de mânevî kirler çıkar tertemiz olurlar.

Üstte anlatılan mânâ içindir ki, bu aya Ramazan ismi verilmiştir.⁵

- Ramazan Allah’ın isimlerinden biridir ki bu isim, es-Samed’dir (ismiyle aynı anlama gelir.) Hz. Peygamber’in bir hadîsi bunu belirtmiştir. Ahmed b. Adî el-Cürcânî Nuceyh’ten, o da Ebû Ma’şer’den, o da Said el-Mukbirî’den, o da Ebû Hureyre’den Hz. Peygamber’in şöyle buyurduğunu aktarır: “*Ramazan demeyiniz! Çünkü Ramazan Allah’ın isimlerinden biridir.*” Bu rivâyet zincirinde Ebû Ma’şer bulunsa bile, bu ilmin uzmanları (isnat uzmanları), onun hakkında şöyle demişlerdir: “Ebû Ma’şer zayıf bir râvî olsa bile, hadîsi yazılır.” Bu

5 Abdülkâdir Geylânî, *a.g.e.*, s. 563-564.

nedenle de onu dikkate almışlardır. Bu nedenle Allah “*Ramazan ayı*” (Bakara, 185) demiş, tek başına “*Ramazan*” dememiştir. Ardından şöyle buyurmuştur: “*Sizden Ayı (hilâl) gören kimse oruç tutsun.*” (Bakara, 185) Halbuki, “*Ramazan*” dememiştir. (...)

Binâenaleyh Allah, (ibâdetler içinde) misli olmayan orucu ancak isimlerinden birisiyle isimlendirdiği bir ayda farz kılmıştır. Onun aylar içinde de benzeri yoktur, çünkü senenin ayları içinde Ramazan’ın dışında Allah’ın kendisini isimlendirdiği bir ay yoktur. Böylelikle şeriat, belirli bir aya tahsis edilen özel bir isim getirmiştir.⁶

6 İbn Arabî, *Fütûhât-ı Mekkiyye*, c. 5, s. 43.

RAMAZAN KELİMESİ HARFLERİNİN İFADE ETTİĞİ MÂNÂLAR

- Ramazan lâfzı beş harften ibarettir. Ra, Mim, Dad, Elif, Nun. (Arapça aslına göre).

Bu harflerin ifade ettiği mânâlar sırasıyla şöyledir:

Ra: Allah'ın rızâsına delâlet eder.

Mim: Allah sevgisine delâlet eder.

Dad: Allah'ın kuluna kefil olduğunu anlatır.

Elif: Allah'ın kulu ile olan ülfetini belirtir.

Nun: Allah'ın nurunu anlatır.

Üstte anlatılan mânâyâ göre bu ay; rızâ, sevgi, kefâlet, ülfet, nur, eriş, ikram ayıdır. Ama Allah'ın sevdiği iyi kulları için.

Denilmiştir ki:

“Aylar arasında Ramazan ayı, vücut içinde kalp gibidir. İnsanlar arasında peygamberler gibidir.”

Beldeler arasında Harem-i Şerîf gibidir. Harem öyle bir yerdir ki, oraya lâin deccalın girmesi men edilmiştir.

Ramazan ayı öyle bir aydır ki, azgın şeytanlar o ayda bağlanır, peygamberler günahkâr kullara şefaet ederler.

Ramazan ayı, oruç tutanlara şefaattir. O ayda kalp îman ve mârifet nuru ile bezenir. Ramazan ayı da Kur'an okumakla bezenir.

Bir kimse, Ramazan ayında bağışlanmaz ise acaba hangi ayda bağışlanır!

Kul, tövbe kapıları kapanmadan Allah'a tövbe etmelidir. Allah'a dönüş zamanı geçip gitmeden, ona dönmelidir.

Ağlama zamanı ve rahmet vakti geçip gitmeden kul Allah'a yalvarıp ağlamalıdır, merhamet dilemelidir.

Resûlullah (s.a.s) Efendimiz şöyle buyurdu:

“Ümmetim, Ramazan ayında oruç tutup namaz kılarak onun hakkını edâ ederlerse, ziyan etmezler.”

Ashaptan biri şöyle sordu:

“Yâ Nebiyyallah, onların ziyanı ne olabilir? Resûlullah (s.a.s) Efendimiz şöyle buyurdu:

“Bir kimse, Ramazan ayında haram bir işe girerse, kötü bir amel işleyip şarap (alkollü içki) içerse o kimsenin Ramazan orucu makbul olmaz. Gelecek seneye kadar Allah'ın, meleklerinin, semâ halkının lâneti onun üzerinde kalır. İki Ramazan arasında ölür ise, onun için Allah katında hiçbir iyilik yoktur.”⁷

7 Abdülkâdir Geylâni, *Gunyetü't-Tâlibin*, s. 574-575.

RAMAZAN AYININ FAZİLETLERİ

- Bu mânâdaki bir rivâyet, şu râvîler yolu ile bize ulaşmıştır: Babasından naklen Ebû Nasr, İbn-i Fâris, Ebû Hamid Ahmed b. Muhammed b. Celudî Nisaburî, Muhammed b. İshak b. Huzeyme, İbn-i Hacer Saadî, Yusuf b. Ziyad, Hümam b. Yahya, Ali b. Zeyd b. Cedean, Said b. Müseyyeb. Bütün bu râvîler, rivâyetlerini Selmân-ı Fârisî'ye ulaştırmaktadırlar, o da şöyle anlatmıştır:

Resûlullah (s.a.s) Efendimiz, Şaban ayının son gününde bize bir hutbe okudu. Bu hutbesinde şöyle buyurdu:

“Büyük bir ay olan Ramazan ayı size yaklaştı. Bu ay, uğurlu bir aydır. Bu ayda, öyle bir gece vardır ki; bin aydan hayırlıdır.

Allahu Teâlâ, bu ayın gündüzlerinde oruç tutmayı farz kıldı. Gece ibâdetlerini nâfile eyledi.

Bu ayda, her kim hayırlı bir hasletle Hakk'a yakınlık kazanır veya farzlardan bir farzı edâ eder ise, diğer aylarda yaptığı yetmiş farz ibâdete bedeldir.

Bu ay sabır ayıdır. Sabrın sevabı ise cennettir. Bu ay, bolluk ayıdır. Bu ayda, mümin kulun rızkı artar.

Bu ayda, bir kimse bir mümin kula iftar ziyafeti verir ise, günahlarının bağışlanmasına sebep olur; boynunu cebennem ateşinden kurtarmış olur. İftar ziyafeti verdiği kimse-